

In de poortjes van Nieuwpoort omstreeks 1900

Die ‘poortjes’ waren de kleine binnenkoeren met enkele armzalige krothuisjes er rond. In Nieuwpoort zijn die poortjes met de oorlog 1914-18 verdwenen. (In Kortrijk was er tot in 1955 nog een bewoond poortje - *partje* op zijn Kortrijks - te zien in de St.-Niklaasstraat).

Poortje van Hoera. - Dit poortje in de St-Jakobstraat - nu vervangen door een hoekhuis, tegenwoordig winkel in naaimachines - had zijn overwelfde toegang (1,50 m breed) nevens het huis van Tjeppen Leire, een handelaar in potten en pannen. Vier huisjes rechts en vier links, en vóór u nog twee ‘geprivilegieerde’ die paalden aan het gemeenschappelijk vertrek (w.c.) met ‘dobbelen bril’.

Ieder huisje was niet meer dan een benedenkamer, met een ladder naar de zolder. De kamer was keuken en slaapkamer voor de ouders, de kinders sliepen op zolder, de meisjes links, de jongens rechts. Het wasgerief voor allemaal stond op een oude plank buiten voor elk huisje.

Eigenaar van het Poortje van Hoera was een zekere Lauweliërs, een kruidenier; zijn huurders betaalden vijf frank per maand en waren daarenboven verplicht hun winkelwaar bij hem te kopen.

Vaste bewoners van het Poortje waren Prinz Latour, Fala Sooten, Liza Adam en Pliene Siep. Deze laatste verkocht zelfs eens haar bed om duchtig karnaval te kunnen vieren. ‘Och Fala, riep ze na de vreugderoes, 'k en he'n nu geen beddetje meer om te slapen’.

Poortje van Eusenie Gryse. - Ook gelegen in de St.-Jakobstraat (tegenw. Garage Marcel). Acht huisjes. Ook gekend als ‘t Poortje van de Dronkaards’. Immers Eusenie Gryse was vroedvrouw en als bijverdienste verkocht ze ‘druppels’ aan de vaders die haar kwamen halen als 't gang was.

Poortje van de Gouden Leeuw. - Gelegen in de Langestraat (tegenw. architect R. Vermout) en genoemd naar de naburige herberg. Daar woonden Fietje Plyze (Pylyser), Mena Cloe en Roos Tanghe. Fietje leurde met een hondekarretje met ‘krèeme glas’. Mena Cloet was in 't Poortje van Hoera in ruzie gekomen en verhuisde: ‘Hoera, riep ze, we zijn weg van 't portje van Hoera - we weunen nu in 't portje van de Gouden Leeuw’. Roos Tanghe verdiende haar brood met droogvis te verkopen aan een oortje 't stuk.

Ook het Begijnhof - waar sedert lang geen begijntjes meer woonden - was een soort poortje geworden, 't hofje was verhuurd aan arme gezinnen. Zelfs de bewoners van de andere poortjes schuwden 't Begijnhof, dat was maar 'een gemene soorte, die klieke daar, dat was maar riehtje raftje'.

Dat alles werd me verteld door Mevrouw Dalle van Nieuwpoort, die poortjes en volk goed gekend heeft. Samen met de volgende bijzonderheden.

Hoe was ja 't leven in die Poortjes?

De vader ging veelal werken als sjouwer in de haven. Buiten zijn werkuren zette hij 'hoekjes' op het strand of 'kruwde gernaais' (garnalen). De armoede was groot, vooral bij de oude mensen die elke maandag gingen 'belletje trek' doen (schooien) bij de rijken.

Een oortje krotte (cichorei) moest een week meegaan. De hoofdmaaltijd bestond meestal uit stuten (sedenen brood) geweekt in krottesop. Gelukkig bracht de haven met zijn vis dikwijls een uitkomst. Er waren ook brooddelingen van de Dis en van de Damen van Barmhartigheid die de huizen kwamen bezoeken. Het gebeurde zelfs dat deze Damen, bij hun bezoek, een potje aan de kook zagen. Bij nader toekijken bleek dat ze water lieten koken om toch maar niet te tonen dat ook hier gebrek aan eten was.

Het bed was een 'ezel', d.i. vier planken in de vorm van een rechthoek aaneengenageld, en daarin lag het stro, dat aldus niet over heel de vloer kon rondgestrooid worden. Als dekking gebruikte men graanzakken die vader bij het lossen van graanschepen had 'meegenomen'.

Bij de eerste kommunie (toen nog op twaalfjarige leeftijd) kwamen de Damen weer tussen. De jongetjes kregen een kostuum en een bolhoedje. Om echter goed te tonen dat het kind niet door zijn ouders gekleed was, moest het een helrode voering in zijn vest dragen.

Kort voor de eerste wereldoorlog kwam er verbetering. Sommige huismoeders verdienden een centje bij met spellewerken; zodra een 'elletje' af was, werd het aan de opkopers verkocht.

Gedurende de zomermaanden kregen de poortjes bezoek uit de grootstad. Men weet dat kunstschilders als Victor Gilsoul, Auguste Oleffe, Maurice Wagemans e.a. dikwijls naar Nieuwpoort kwamen werken. Marines kwamen ze schilderen, maar ook de poortjes vonden ze schilderachtig, en zelfs dat treffelijke poortjesvolk. De een en de andere uit de poortjes kon dan ook een frank bijverdienen door te 'poseren' voor kunstenaars die toen nog figuratief werkten.

JACQUES BEUN